

Кравчук О.В.

Хмельницький університет управління та права

ПОБУДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ФОРМАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті побудовано інформаційну модель формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління. Зокрема, окреслено коло проблем, вирішення яких уможливить модель формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління. Виокремлено ключові етапи реалізації моделі формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління. Виділено переваги впровадження моделі формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління.

Ключові слова: експертно-криміналістичні дані, інформаційна модель, органи державного управління, формалізація.

Постановка проблеми. Інформаційне забезпечення експертно-криміналістичної діяльності в органах державного управління є необхідним, з огляду на те що інформатизація процесів експертно-криміналістичної діяльності спричинює потребу застосування нових перспективних інформаційних технологій з використанням широкого спектру універсального й спеціального програмного забезпечення. Вищенаведене зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея створення інформаційної моделі кримінальних справ в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності є перспективним не є новою. Зокрема, А.В. Волкова не наводить ані основ реалізації моделі, що побудована на матеріалах кримінальних справ, ані напрямів її використання [2, с. 15]. Автор В.П. Захаров бачить використання банку аналогічних справ у тому, що розгляд кожної нової справи можна починати з пошуку аналога, щоб використовувати найкраще із цієї справи (прийоми, методи, програми допиту тощо) [3, с. 112]. Принципи реалізації такого банку в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності є перспективним, проте залишаються недостатньо визначеними.

Постановка завдання. Метою статті є побудова інформаційної моделі формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішується низка завдань:

– окреслити коло проблем, вирішення яких уможливить модель формалізації експертно-кри-

міналістичних даних в органах державного управління;

– виокремити ключові етапи реалізації моделі формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління;

– виділити переваги впровадження моделі формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення цілеспрямованих інформаційних систем в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності є перспективним, але вимагає величезних зусиль щодо їх формування й підтримки в актуальному стані. Використання банку кримінальних справ як елемента теоретичної бази розслідування може викликати заперечення. Головним з них є те, що власне методика розслідування в матеріалах кримінальної справи безпосередньо не відбивається, тобто виявляється прихованою за низкою слідчих дій. Практично відсутній і опис тактики конкретних слідчих дій. Але переваги, пов'язані з тим, що матеріали вже сформовані й не вимагають створення додаткових інформаційних масивів, відкривають певні перспективи реалізації робіт у цьому напрямі.

Звісно ж, технологія, основана на створенні банку кримінальних справ, відповідає реаліям сьогодення. Величезні масиви накопиченої інформації просто нікому обробити. Незважаючи на те що є численні спроби формалізації експертно-кримінальної інформації, все одно велика її частина залишається неформалізованою. Іншими словами, створення банку кримінальних справ трансформується у створення інформаційної

системи в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності, є перспективним, її ресурсами є практично всі наявні матеріали розслідування [1; 4].

Варто визначитися й із принципами, на основі яких формування подібного банку в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності є перспективним і можливим. Звичайно, починати таку роботу потрібно з аналізу змістової сторони, визначення структури моделі формалізованого опису кримінальної справи. По суті, модель зберігання матеріалів кримінальних справ може бути практично будь-якою, зокрема виглядати як звичайний текстовий файл. Необхідно підготувати такий опис, який давав би змогу за визначеними ознаками швидко зорієнтуватися у великому обсязі інформації. Тобто ця модель повинна вирішувати низку істотних проблем:

- пошук потрібної кримінальної справи;
- швидке ознайомлення й розуміння сутності злочину та застосованої технології розслідування;
- вибір необхідних відомостей.

Основою, на якій можлива реалізація інформаційної моделі кримінальної справи в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності, може слугувати запропонований формалізований опис інформаційної структури розслідування [2; 3].

Зокрема, першим і ключовим етапом реалізації інформаційної моделі кримінальної справи в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності є пошук аналогічних кримінальних справ. Очевидно, що запропонована модель не вирішує проблему визначення аналогії кримінальних справ. Для простих із погляду розслідування й невеликих за обсягом справ такий критерій ясний, оскільки вони можуть практично повністю повторювати одна одну за змістом і послідовністю проведення слідчих, зокрема експертно-криміналістичних дій. Але для більш складних справ вироблення критерію аналогічності є багатоступеневим. По-перше, необхідно визначити принципи пошуку аналогів, а потім виділити суттєві ознаки, які можуть виступити в як підстави аналогії. У цій ситуації основою, на якій буде формуватися пошук кримінальних справ, повинен бути не тільки механізм злочинної діяльності або спосіб учинення злочину, а й певні причинно-наслідкові залежності розслідування. Тобто працювати в пошуковому полі мають усі доступні елементи моделі, тоді як підставами аналогії будуть, наприклад, такі:

– спосіб виконання відбитка печатки саморобним кліше;

– затримання злочинця в момент пред'явлення підробленого документа або відмови на допиті підтвердити факт підробки документа тощо [1; 3].

Застосування методу аналогії передбачає необхідність формування переліку порівняльних ознак. Однак у цьому випадку доцільно формувати їх відкритий список, щоб користувач міг сам вибрати найбільш схожу комбінацію. Семантична модель, про яку йде мова, дає змогу це зробити. При цьому можна визначити набір найбільш типових ознак, сформулювавши їх у вигляді стандартних запитів, проте, щоб не звужувати можливості інформаційної моделі кримінальної справи, що розробляється, потрібно залишити свободу вибору будь-якої комбінації ознак.

Варто при цьому взяти до уваги, що в сучасних інформаційних системах реалізація інформаційної моделі кримінальної справи в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності використовується тільки елементний склад злочину. Реалізоване в пропонуваній моделі використання причинних зв'язків елементів, на відміну від стандартних баз даних, буде створювати нове пошукове поле для аналогії. Це пов'язане з вирішенням завдань щодо виявлення істотних логічних та інших зв'язків у структурі злочину, розроблення конкретних алгоритмів і методів пошуку виключно за структурою зв'язків [2; 4].

Швидке ознайомлення й розуміння сутності злочину і трансформаційних змін технології розслідування є найважливішим критерієм роботи моделі, що пропонується. Важливість цього критерію очевидна. Ознайомлення зі змістом багатомірної кримінальної справи вимагає значного часу. Для розуміння сутності злочинного діяння, а також логіки вчинків злочинця необхідно ознайомитися з більшістю документів справи. Пропонована модель повинна в схематичному вигляді відображати послідовність дій злочинця, надавати їх короткий опис, а також пов'язувати їх із проведеними слідчими діями. Ознайомлення тільки з однією цією схемою дає досить чітке уявлення як про логіку злочинних дій, так і про вжиті слідчим заходи з розслідування злочину.

Вибір необхідних відомостей є другим етапом реалізації моделі й безпосередньо пов'язаний із зазначеними вище проблемами. Щоб знайти потрібний епізод або документ у багатоєпізодних справах, потрібно спочатку зрозуміти проблематику події, що розслідується, а потім у низці про-

токолів знайти той, який необхідний для конкретного випадку [2; 3].

Семантичний опис у разі невеликого доповнення дасть змогу легко здійснити цю функцію. Так, у запропонованій інформаційній моделі в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності в межах кримінальної справи встановлюються зв'язки між подіями й документами або фрагментами документів, які містять їх опис.

Додатково можна закласти можливість наукового аналізу матеріалів кримінальних справ, наприклад, формування криміналістичної характеристики злочину. Загалом реалізація процедур наукового дослідження в рамках цієї інформаційної моделі в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності вимагає більшої систематизації й конкретизації розроблених криміналістикою положень, уточнення криміналістичних категорій та ідеалізацій, а також надання їм більш жорсткої структури.

Висновки. Отже, як результат проведення поточного дослідження можемо підсумувати таке:

1. Окреслено коло проблем, вирішення яких уможливить модель формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління: пошук потрібної кримінальної справи; швидке ознайомлення та розуміння сутності злочину й застосованої технології розслідування; вибір необхідних відомостей.

2. Виокремлено ключові етапи реалізації моделі формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління: пошук аналогічних кримінальних справ і вибір необхідних відомостей. Акцентовано увагу на тому, що в запропонованій інформаційній моделі в органах державного управління в галузі експертно-криміналістичної діяльності в межах кримінальної справи встановлюються зв'язки між подіями та документами або фрагментами документів, які містять їх опис.

3. Виділено переваги впровадження моделі формалізації експертно-криміналістичних даних в органах державного управління у вигляді можливостей наукового аналізу матеріалів кримінальних справ.

Список літератури:

1. Бондар Б.С. Использование специальных криминалистических знаний для поиска преступников по способу совершения преступления. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2007. № 2. Ч. 3. С. 97–102.
2. Волкова А.Е. Формування і використання інформаційно-довідкових колекцій Експертної служби МВС України. Запоріжжя, 2012. 20 с.
3. Захаров В.П. Проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних структур. Львів, 2007. 372 с.
4. Ищенко П.П. Понятие и структура информационного обеспечения следственной деятельности. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2008. № 5. Ч. 1. С. 3–12.

ПОСТРОЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ МОДЕЛИ ФОРМАЛИЗАЦИИ ЭКСПЕРТНО-КРИМИНАЛИСТИЧЕСКИХ ДАННЫХ В ОРГАНАХ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

В статье построена информационная модель формализации экспертно-криминалистических данных в органах государственного управления. В частности, определен круг проблем, решение которых является возможным при помощи модели формализации экспертно-криминалистических данных в органах государственного управления. Выделены ключевые этапы реализации модели формализации экспертно-криминалистических данных в органах государственного управления. Отмечены преимущества внедрения модели формализации экспертно-криминалистических данных в органах государственного управления.

Ключевые слова: экспертно-криминалистические данные, информационная модель, органы государственного управления, формализация.

CREATION OF INFORMATION MODEL OF EXPERT AND CRIMINALIST DATA FORMALIZATION IN PUBLIC AUTHORITIES

The information model of expert and criminalist data formalization in public authorities is constructed in the article. In particular, the circle of problems which solution is possible by means of model of expert and criminalist data formalization in public authorities is defined. The key stages of realization of model of expert and criminalist data formalization in public authorities are allocated. The advantages of introduction of model of expert and criminalist data formalization in public authorities are noted.

Key words: expert and criminalist data, information model, state bodies, formalization.